

ВПЛИВ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ МОВЛЕННЯ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Гулюк Н. О.

*Національний університет фізичного виховання і спорту України,
м. Київ, Україна, gulyukzazahe@gmail.com*

Анотація. На даному етапі порушено актуальну проблему стосовно дослідження дітей із затримкою мовленнєвого розвитку в навчально-дошкільному закладі. На основі аналізу науково-методичної літератури проаналізовано та узагальнено особливості впливу адаптивного фізичного виховання на дітей цієї категорії.

Вступ В екстремальних умовах військового стану найбільш враженою категорією населення України є діти. Постійні повітряні тривоги, нервові напруження дорослих негативно впливає на психіку і нервову систему дітей особливо дошкільного віку, чий організм знаходиться в стадії формування та розвитку. У зв’язку з цим відмічається збільшення дітей із затримкою мовленнєвого розвитку, що впливає на їхню фізичну, соціальну та моральну адаптацію в умовах дитячого колективу.

Мета – узагальнення впливу адаптивного фізичного виховання на розвиток дітей дошкільного віку з затримкою мовлення в навчальному закладі.

Ключові слова: діти, дошкільний вік, затримка мовлення, адаптивне фізичне виховання.

Результати дослідження. Як стверджують дослідження проведені в Україні аналітичною компанією Gradus Research в 2022 році, 75% дітей на тлі війни мають травмовану психіку [14]. Однією з основних проблем психологічного розвитку (Богуш А. М., 2010; Бондаренко Г. І., Левченко А. А., 2015; Калмикової Л. О. 2008; Марченко І. О., 2013; Ільїна Н. М., 2003; Syamsuardi, 2015 і інші) дитини дошкільного віку – є затримка мовлення.

Один із ефективніших та доступних шляхів інтеграції дітей з особливими потребами в суспільство, і являється адаптивне фізичне виховання [6]. Тому, що регулярна фізкультура в різних проявах рухової активності в дитинстві є важливою не тільки для підтримки здорової маси тіла, але й також приносить безліч інших фізіологічних і психосоціальних переваг в дошкільному просторі [13]. Наприклад, в процесі адаптивного фізичного виховання в навчальних закладах використовуються різні форми оздоровчих та інформаційних технологій, які сприяють формуванню та гармонійному розвитку особистості, пізнавальних процесів, розвитку творчих здібностей, зміцненню здоров'я та подолання дефектів фізичного розвитку [9].

Адаптивне фізичне виховання – це новітнє направлення у вітчизняній системі науки та освіти, що спрямоване на вивчення різноманітних аспектів фізичного виховання людей з обмеженими можливостями, комплексу спеціальних знань, життєвих та професійних необхідних рухових умінь і навичок в результаті порушень функцій організму і обмежень їх фізичних можливостей [11]. Основною метою в дошкільних навчальних закладах являє собою це – адаптація дітей, які мають функціональні, психічні обмеження, до фізичних і соціальних умов навколишнього середовища [2].

Адаптивне фізичне виховання потрібно починати запроваджувати ще з раннього дошкільного віку, першочергово приділяти завданню корекційних основних дефектів, вторинних відхилень і супровідних захворювань для здійснення життєдіяльності та профілактики в життєдіяльності [8].

Діти з порушенням мовлення мають право на здобуття послуг спеціальної освіти. Фізичні вправи і завдання, що надаються інструктором з фізичного виховання в дошкільному закладі, повинні враховувати сильні та слабкі сторони розвитку грубих моторних здібностей дітей. Інструктор з адаптивного фізичного виховання повинен бути досвідченим педагогом, знати навчальну програму та методики навчання, які відповідають віковому розвитку дитини [3].

Автор стверджує, що дошкільну адаптивну програму в закладі запроваджувати важливо, тому що виховання та освіта тісно пов'язані між собою і

є важливим фактором в навчанні дітей. Одним із ключовим напрямів в розробці, виявилось ефективне застосування цієї програми в інклюзивних дитячих садках. Притримуватись направлення допомогла програма вчення педагога Монтесорі, що включає такі компоненти як: мовлення, адаптивне фізичне виховання, сенсомоторні навички, які впливають на соціальне життя. Цей напрям важливий в інтеграції різних понять і навичок, цікавих і важливих для дітей дошкільного віку [12]. Система М. Монтесорі навіює найважливішу концепцію та технологію виховання та навчання дітей дошкільного віку. Основна ідея вчення полягає в тому, щоб дитина розкрила свій внутрішній потенціал за допомогою засобів фізичного виховання це розвиток моторики, відчуття та інтелекту з суміжною допомогою педагога, який безпосередньо створює конкретне розвивальне середовище у дошкільника [4].

В системі адаптивного фізичного виховання застосовують фізичні вправи, варіативність яких дозволяє здійснювати покращення фізичної підготовленості та корекцію рухових порушень дітей дошкільного віку до оптимального рівня [10].

Наразі в Україні стрімко збільшується кількість дошкільнят з порушенням мовлення. Станом на 2022 рік дітей із затримкою мовленнєвого розвитку було найбільше в групах - 38 501 осіб в Україні [5].

Втім, нині не всі заклади готові забезпечити таким дітям належне виховання та супровід, це пов’язано з декількома факторами: з відповідною підготовкою фахівців, з матеріально-технічними труднощами, і багатьма іншими питаннями, на вирішення яких і спрямовані завдання педагогічної психології та педагогіки [7]. Нажаль, діти з затримкою мовлення в Україні практично не охоплені системою фізичного виховання. Науковці (Гаврилова Н. С., 2014; Кураев Г. А., 2001) доводять, що відсутність програм для дітей з цією нозологією зумовлена недостатнім дослідженням оцінки рухової функції, яка потребує заздалегідь обґрунтованих, продуманих педагогічних дій [1].

Висновок. Встановлено, що вплив адаптивного фізичного виховання покращує мовленнєвий розвиток дітей в дошкільному віку. Завдяки цьому діти долучаються до різноманітних рухових дій, удосконалюються функціональні

можливості, але й відбуваються заходи щодо покращення компонентів здоров’я, які містять в собі – психічний, фізичний, соціальний та духовний (моральний) розвиток дітей в дошкільному середовищі.

Проте, серед сучасних вітчизняних та закордонних літературних джерелах є поодинокі рекомендації щодо практичної організації занять, саме по програмі із адаптивного фізичного виховання для дітей з порушенням мовлення в дошкільних навчальних закладах.

Список джерел інформації:

1. Буховець, Б., Дишель, Г., & Романенко, С. (2021). *Передумови побудови програми фізичного виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення*. Актуальні питання гуманітарних наук, (39), 263–267.
2. Деделюк, Н. (2014). *Теорія і методика адаптивної фізичної культури*. Вежа-Друк.
3. Джозефа П. Винника (Ред.). (2010). *Адаптивне фізичне виховання та спорт*. Олимп.лит.
4. Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології*. Академвидав.
5. Дошкільна освіта в Україні у 2021 р. Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України, 2022. 48 с.
6. Колишкін, О. (2005). *Розвиток мовлення слабочуючих старшокласників у процесі корекційних занять засобами адаптивного фізичного виховання*. Наука і освіта, (1-2), 127–130.
7. Мельник, І. С. (2013). *Педагогічна психологія: дошкільний вік*. Київський університет імені Бориса Грінченка.
8. Москаленко, Н. В., Ковтун, А., Алфьоров, О., Кравченко, О., & Малойван, Я. (2013). *Загальні основи адаптивного фізичного виховання*. Дніпропетр. держ. ін-т фіз. культури і спорту.
9. Ричок, Т. М. (2017). *Сучасні оздоровчі технології, які використовуються в процесі адаптивного фізичного виховання школярів*. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, (3), 85–90.

10. Тулайдан, В., & Тулайдан, Ю. (217). *Практикум з теорії і методики фізичного виховання*. «Фест-Прінт».
11. Чудная, Р. В. (2000). *Адаптивне фізичне виховання*. Наукова думка.
12. Кереş, N. (2021). *The influence of the integrated preschool adaptive curriculum on children's readiness for first-grade registration*. Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences, (2 (15)), 227–250.
13. Timmons, B., Naylor, P.-J., & Pfeiffer, K. A. (2007). *Physical activity for preschool children—how much and how?* Can J Public Health, (98), 122–134.
14. Ukrinform. (2022, 2 травня). В Україні через війну травмована психіка у 75% дітей. Укрінформ - актуальні новини України та світу. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3473249-v-ukraini-cerez-vijnu-u-75-ditej-travmovana-psihika.html>